NAKİT VE TAHSİLAT · 14 KASIM 2026

Tahsil edemediğiniz alacak gider olur mu? Şüpheli alacakla 50.000 TL vergi farkı

Aytaç Yavuzel · Yavuzel Mali Müşavirlik

Ödenmeyen ticari alacağınızı şüpheli alacak karşılığı olarak hangi şartla ve hangi yılda gider yazabileceğinizi anlatıyorum. 31 Aralık'tan önce icra takibi başlatarak 200.000 TL'lik alacakta 50.000 TL vergiyi bu yıl nasıl düşeceğinizi hesaplıyorum.

Evet, gider olur ama bir şartla: müşterinizin ödemediği ticari alacak dava ya da icra aşamasına geçmiş olmalı. Vergi Usul Kanunu'na göre bu durumdaki alacak için "şüpheli alacak karşılığı" ayırıp tutarı o yılın kazancından düşebilirsiniz. Faturayı kesmiş, KDV'sini ödemiş ama parasını alamamışsanız, takibi 31 Aralık'tan önce başlatmak vergi indirimini bir yıl öne çeker. Müşterilerimizden en çok duyduğum soru şu: "Para gelmedi ama vergisini ödüyorum, bu adil mi?" Kanunun bu duruma cevabı şüpheli alacak karşılığı.

Şüpheli alacak nedir, hangi şartla gider yazılır?

Şüpheli alacak, tahsil edilip edilmeyeceği belirsizleşmiş ticari alacaktır. Karşılık ayırmak da bu alacağın tutarını, henüz kaybetmediğiniz hâlde, o yılın kazancından gider olarak düşmek demektir. Vergi Usul Kanunu md. 323'e göre alacak şu iki durumdan birindeyse şüpheli sayılır:

1. Dava veya icra aşamasındaki alacaklar. Uygulamada en sık kullanılan yol budur.
2. Takibe değmeyecek kadar küçük alacaklar. Borçluya protesto çekilmiş ya da yazıyla birden fazla istenmiş olmasına rağmen ödenmemiş ve kanunda belirlenen küçük tutar sınırını aşmayan alacaklar.

Her iki durumda da alacağın ticari ya da zirai kazancınızın elde edilmesi ve sürdürülmesiyle ilgili olması gerekir. Ortağa verdiğiniz borç ya da işle ilgisi olmayan bir alacak bu kapsama girmez. Ortak alacaklarını farklı kurallar yönetir; bunları şirketten para çeken ortağa adat faizi notunda anlattım.

Kanunun aradığı biçim şartları da var: karşılık hesabında hangi alacağa ait olduğu gösterilir. Bilanço esasında defter tutanlar karşılığı pasifte ayırır. İşletme hesabı esasında defter tutan esnaf da 2021'de eklenen hükümle şüpheli alacağını defterin gider kısmına yazabilir.

Örnek: 200.000 TL'lik alacakta 50.000 TL fark

Varsayımlar: Şirketiniz bilanço esasında defter tutuyor ve kurumlar vergisi oranı %25. Karşılık ayrılmadan önceki 2026 kârı 1.000.000 TL. 2026'da bir müşteriye kesilen faturanın toplamı (defterdeki

alacak tutarı) 200.000 TL. Alacak teminatsız ve müşteri ödemiyor.

Durum A: İcra takibi 2026 Aralık'ta başlatılıyor

- Alacak yıl sonunda icra aşamasında olduğu için şüpheli sayılır.
- Karşılık: 200.000 TL gider.
- Vergiye esas kâr: 1.000.000 − 200.000 = 800.000 TL
- Kurumlar vergisi: 800.000 × %25 = 200.000 TL

Durum B: Takip 2027 Ocak'a kalıyor

- 2026 sonunda alacak dava ya da icra aşamasında değildir, karşılık ayrılamaz.
- Vergiye esas kâr: 1.000.000 TL
- Kurumlar vergisi: 1.000.000 × %25 = 250.000 TL

	Takip 2026'da	Takip 2027'de
Karşılık öncesi kâr	1.000.000 TL	1.000.000 TL
Şüpheli alacak karşılığı	200.000 TL	0 TL
Vergiye esas kâr	800.000 TL	1.000.000 TL
2026 kurumlar vergisi	200.000 TL	250.000 TL

Fark 200.000 × %25 = 50.000 TL. B durumunda bu indirimi tamamen kaybetmezsiniz ama bir yıl geç kullanırsınız. Hem tahsil edemediğiniz paranın vergisini peşin ödemiş hem de 50.000 TL'yi bir yıl kasanızdan çıkarmış olursunuz. Yüksek enflasyonda bunun maliyeti küçük değildir. Şahıs işletmesiyseniz hesap aynı mantıkla yürür, yalnız oran sizin gelir vergisi diliminiz olur.

Teminatlı alacakta karşılık yalnız açık kalan kısım için ayrılır

Kanun açık: teminatlı alacaklarda karşılık, teminatın karşılamadığı tutarla sınırlıdır. Aynı örnekte müşteriden 80.000 TL'lik bir teminat (örneğin teminat senedi ya da ipotek) aldığınızı varsayalım:

- Karşılık ayrılabilecek tutar: 200.000 − 80.000 = 120.000 TL
- Vergi etkisi: 120.000 × %25 = 30.000 TL

Teminatı aldığınız kısım için zaten bir güvenceniz var. Kanun bu kısmın gider yazılmasına izin vermez.

Para sonradan gelirse ne olur?

Karşılık ayırmanız alacaktan vazgeçtiğiniz anlamına gelmez. Takip sürer ve tahsil ettiğiniz tutar, tahsil ettiğiniz yılın kâr-zarar hesabına gelir olarak yazılır.

Örnek: 2026'da 200.000 TL karşılık ayırdınız, 2028'de icra yoluyla 120.000 TL tahsil ettiniz.

- 2028'de gelir yazılan tutar: 120.000 TL
- 2028'de bu tutar için ödenecek vergi: 120.000 × %25 = 30.000 TL
- Kalan 80.000 TL karşılık olarak durmaya devam eder.

Yani bu yol vergiyi yok etmez, zamanlamayı düzeltir. Parayı aldığınız yıl vergisini ödersiniz, alamadığınız yıl ödemezsiniz.

Şüpheli alacak ile değersiz alacak aynı şey değil

İkisi sık karıştırılıyor:

	Şüpheli alacak (VUK 323)	Değersiz alacak (VUK 322)
Durum	Tahsil belirsiz, takip sürüyor	Tahsil imkânı kalmamış
Dayanak	Dava/icra aşaması ya da küçük alacak şartları	Kesin hüküm ya da inandırıcı belge (ör. aciz vesikası, mahkeme kararı)
Kayıt	Karşılık ayrılır, alacak defterde kalır	Alacak zarar yazılarak kayıttan silinir
Tahsil hâlinde	Tahsil yılında gelir yazılır	Silinmiş alacak tahsil edilirse gelir yazılır

Çoğu alacak önce şüpheli olur, yıllar sonra değersiz hâle gelir. Daha önce karşılık ayırdığınız alacak değersiz hâle geldiğinde ikinci kez gider yazılmaz. Önce ayrılan karşılıkla kapatılır.

Yıl sonundan önce yapmanız gerekenler

Benim önerim, Kasım ayında vadesi geçmiş tüm alacaklarınızı bir listeye dökmeniz ve her biri için şu soruları sormanız:

- Alacak ticari faaliyetinizle mi ilgili? Faturası, irsaliyesi, sözleşmesi dosyada olsun.
- Tahsil umudunuz zayıf mı? Zayıfsa takibi 31 Aralık'tan önce başlatın. İcra dairesine takip talebinin ya da dava dilekçesinin tarihi, alacağın o yıl içinde takip aşamasına geçtiğinin kanıtıdır.
- Teminat var mı? Varsa karşılığı yalnız teminatı aşan kısım için ayırın.
- Küçük alacak mı? Protesto ya da birden fazla yazılı talep (iadeli taahhütlü mektup, noter ihtarı) belgelerini saklayın.
- Kayıt düzgün mü? Karşılık hesabında her alacağın hangi müşteriye ve hangi faturaya ait olduğu ayrı ayrı görünsün.

Karşılığı takibin başladığı yıl ayırın. Bu hakkı sonraki yıla ertelemek hem indirimi geciktirir hem de

inceleme sırasında tartışma çıkarır. Bir de şu riski unutmayın: gerçek bir alacak olmadan sırf gider yazmak için başlatılmış danışıklı takipler ya da ilişkili firmalar arasında kurgulanmış alacaklar, incelemede karşılığın reddine, vergi ziyaı cezasına ve gecikme faizine yol açar. Bu yol yalnız gerçekten tahsil edemediğiniz alacak için vardır. Ceza tarafını merak ediyorsanız esnafa en sık kesilen vergi cezaları notuna da göz atın.

Kısacası takibi 2026 içinde başlatırsanız 200.000 TL'lik ödenmemiş fatura, %25 vergi oranıyla bu yıl 50.000 TL daha az vergi demektir. Para gelirse o yıl vergisini ödersiniz, gelmezse ödemezsiniz.

Dayanaklar

213 sayılı Vergi Usul Kanunu md. 323 (Şüpheli ticari ve zirai alacaklar)

213 sayılı Vergi Usul Kanunu md. 322 (Değersiz alacaklar)

7338 sayılı Kanun md. 35 (VUK md. 323'e eklenen beşinci fıkra)

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu md. 32 (Kurumlar vergisi oranı)

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu md. 40 (İndirilecek giderler)

Bu yazı genel bilgilendirme amaçlıdır; somut durumunuz için mesleki değerlendirme yerine geçmez.